

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 7 от 15.03.2022 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 15.03.2022 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ:

Александър Кашъмов

Бойко Василев

Весислава Антонова

Гена Трайкова

Даниела Тренчева

Диляна Илиева

Илия Вълков

Ирина Недева

изслуша доклад по жалба на Г. Б. от Национална мрежа за децата срещу емисията от 29 януари 2022 от предаването *Ничия земя* по *Нова телевизия*¹, в което, според жалбоподателя, е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

Даниела Тренчева не участва в заседанието по тази точка.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. № 09-006/2022 твърди нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на *Нова телевизия*.
2. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими реквизити.
3. Копие от жалбата и искане за становище са изпратени до *Нова телевизия*.
4. По повод жалбата има постъпил писмен отговор в срока, определен в правилника.

II. ЖАЛБА

В жалбата се прави препратка към писмо от Националната мрежа за децата до институции и организации, между които и КЖЕ, по повод репортаж *Ловци на педофили* в предаването *Ничия земя*. В писмото се казва, че Националната мрежа за децата е обезпокоена, че „в национален ефир

¹ <https://nova.bg/news/view/2022/01/29/354922/BDB887B88F-B7B5BC8F-BBBEB286B8-BDB0-BFB5B4BE84B8BBB8-B2B8B4B5BE/>

практика се утвърждава саморазправата в българското общество, без да бъдат поканени държавни институции и експерти, които да коментират опасното явление „ловци на педофили“. Няколко пъти в репортажа беше изтъкнато, че тези действия са „на ръба на закона“, въпреки че те са всъщност изцяло противозаконни. Особено тревожно е, че изземването на функциите на държавните институции се извършва от непълнолетни лица, които подобни предавания на практика героизират. По този начин те могат да станат пример за други млади хора, които да предприемат саморазправа и срещу други групи хора, на каквито инциденти сме ставали свидетели.“

Според жалбоподателя практиката в други държави показва, че „не бива да се предприемат подобни акции, защото: 1. те често провалят официални разследвания, като възпрепятстват законовите процедури за разследване и събиране на валидни доказателства и на практика правят невъзможно изправянето пред съд на набелязаните лица; 2. носят риск от физическо насилие и нанасяне на телесни повреди на участващите лица; 3. отклоняват вниманието и силите на правоприлагащите органи от големите престъпни мрежи, за които сексуалната експлоатация на деца е огромен бизнес; 4. публичното разкриване на самоличността на заподозрени в незаконни действия лица е само по себе си налагане на наказание, за което медиите нямат никакви правомощия; 5. подобни предавания всъщност целят по-скоро повишаване на рейтинга на предаването, отколкото допринасяне за благо на обществото.“

Иска се КЖЕ да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии, медията да публикува/разпространи поправка и да предостави право на отговор.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО,

1.1 Точност,

2.3 Неприкосновеност на личния живот

2.3.1 Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки.

2.3.5 Само особено важен обществен интерес може да оправдае намесата на медиите в личния и семейния живот.

2.4 Деца

2.4.2 Няма да се възползваме от тяхната неопитност и доверчивост.

2.4.3 Няма да публикуваме информация или снимки за личния живот на деца, освен ако не е от значителен обществен интерес.

2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като 'престъпник' преди издадена присъда

IV. СТАНОВИЩЕ НА МЕДИЯТА

Според полученото становище подадената жалба от Националната мрежа за децата е неоснователна и като такава следва да бъде оставена без уважение. С излъчването на процесния епизод от предаването „Ничия земя“ на 29.01.2022 г. доставчикът на медийни услуги не е нарушил Етичния кодекс. Съображенията са следните:

На първо място, по никакъв начин с процесния материал не е нарушена неприкосновеността на личния живот на децата. Единият от участниците, чиято самоличност е разкрита – МК, е пълнолетно лице. По отношение на другия участник – Д. П., доставчикът на медийната услуга е изпълнил изцяло всички свои вменени от закона задължения относно обработването на лични данни и закрилата правата на детето, като се е снабдил с писменото съгласие от родител за разгласяване на сведения. Самото участие на Д. П. в предаването е със знанието и съгласието на родител.

На второ място, с процесния епизод е поставен за обсъждане изключително сериозен и обществено значим въпрос – педофилията. Предаването предупреждава за начините, по които действат педофилите и цели превенция.

На трето място, в предаването не са публикувани информация или снимки за личния живот на деца, няма намеса в семейния живот на нито един от участниците и няма квалификации като престъпник преди издадена присъда. В предаването не са показани лицата на заснетите, не са споменати имената им. Целта на излъчения материал е да съдейства за предотвратяване и разкриване на престъпления, включително предотвратяване на участието на непълнолетни в подобни акции. Неслучайно в предаването е споменато, че вече има образувани проверки по сигнали на участници, полицията е разпитвала част от тях, включително е разговаряла с родители, има и задържани за педофилия.

И не на последно място, при осъществяване на своята дейност „Нова Броудкастинг Груп“ ЕООД винаги прилага и утвърждава най-високите етични и професионални стандарти в журналистическата професия при строго спазване на всички законови разпоредби.

V. ФАКТИ

Нова телевизия оценява педофилията като особено опасно престъпление. В епизод от предаването *Ничия земя* авторите разглеждат една форма на самоорганизация на гражданите за борба с педофили: млади хора се представят онлайн за деца, с идеята да привлекат вниманието на потенциални педофили и да ги разобличат.

Националната мрежа за децата е обезпокоена, че „тази практика се утвърждава в ефир“.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата и приложените към нея писмо на *Националната мрежа за децата* и становище на *Нова телевизия*. Жалбата се отнася до разпоредбите за точност, неприкосновеност на личния живот, защита на децата и презумпция за невинност в Етичния кодекс на българските медии.

1. **По отношение на точността** на публикациите, КЖЕ смята за необходимо да посочи, че
 - в жалбата не се твърди, че в предаването се съдържат неверни твърдения;
 - няма изнесени данни да е искано право на отговор от Нова телевизия и отговор да е отказан.

Няма нарушение на 1.1. Точност.

2. **По отношение на намесата в личния живот** КЖЕ първо смята за необходимо да потвърди, че според практиката на Съда за правата на човека, както и според българската съдебна практика децата имат висок праг на защита на личния живот. Според етичните стандарти намесата в личния живот е допустима в определени хипотези и това е предмет на самия Етичен кодекс: *2.3.5 Само особено важен обществен интерес може да оправдае намесата на медиите в личния и семейния живот.*

Етичният кодекс дава отговор и на въпроса в кои случаи има значим обществен интерес:

Една публикация е “в обществен интерес”, само когато:

- *е в защита на здравето, безопасността и сигурността;*
- *съдейства за предотвратяване и разкриване на тежки престъпления и злоупотреба с власт;*
- *предпазва обществото от опасността да бъде сериозно заблуждавано.*

Вън от съмнение противодействието на педофилията представлява обществен интерес. В становището на медията се сочи, че има позитивни резултати, вече има образувани проверки по сигнали на участници, полицията е разпитвала част от тях, включително е разговаряла с родители, има и задържани за педофилия.

КЖЕ не установява в разглеждания епизод публично разкриване на заподозрени лица. В това отношение медията не е осъществила намеса в личния живот на евентуални извършители. Няма нарушение на 2.3. Неприкосновеност на личния живот.

КЖЕ не установява нарушения на стандартите, свързани с разкриване на самоличността на деца или разкриване на самоличността на жертви на престъпления и свидетели на престъпления, особено в случаите на сексуално насилие. Единственият непълнолетен в кадър е интервюиран при спазване на установените правила, със съгласие на родител, в хипотеза на преобладаващ обществен интерес

Няма нарушение на 2.4.3 *Няма да публикуваме информация или снимки за личния живот на деца, освен ако не е от значителен обществен интерес.* В конкретния случай е показан един непълнолетен, като е спазена процедурата и е взето съгласие на родителите.

3. **По отношение на презумпцията за невинност** КЖЕ не констатира нарушение, в епизода не се квалифицират лица като престъпници. Няма нарушение на 2.6.1.

Комисията не установява нарушения на стандартите, свързани с разкриване на самоличността на деца или разкриване на самоличността на жертви на престъпления и свидетели на престъпления, особено в случаите на сексуално насилие, освен ако самите жертви не се съгласят да бъдат идентифицирани. Не е установено и нарушаване на разпоредбата, изискваща въздържане от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост.

Като установява спазване на посочените етични стандарти, **КЖЕ обръща внимание върху следните обстоятелства:**

а) Съвременните общества се нуждаят от социално активни граждани, които да имат критично отношение към недостатъците и проблемите в обществения живот и активно да съдействат за решаването им. Но **социалната активност трябва да съответства на определени демократични стандарти. Заместването на правосъдието със саморазправа е недопустимо в правовата държава.** В случая епизодът *Ловци на педофили* показва самоорганизирането на групи граждани, включващи и малолетни, за противопоставяне на опасни явления, свързани с използване на социалните медии за сексуални престъпления. Доколкото медиите идентифицират такива практики и преценят, че отразяването им е в обществен интерес, те следва ясно да ги квалифицират като негативни и незаконни, да избягват *героизиране* на участниците и да използват повода да информират, че престъпленията се преследват *само по пътя на закона*. При това понякога е възможно този тип т.нар. *разобличаване* да осуети предприети процесуално-следствени действия.

б) Използване на **насилие срещу евентуални насилници за целите на разобличаването им** (това са заявените цели на акциите на самоорганизираните се граждани) е опасна социална практика. Медиите следва да вземат предвид риска от подражание и разрастване на подобно поведение. В разгледания епизод не се установява използване на насилие, но използваме повода да призовем за стриктно спазване на стандарт 2.6.5 *Ще внимаваме да не бъдем използвани за платформа от онези, които насърчават, подбуждат или прилагат насилие; ще съобщаваме за техните действия с необходимата съдържаност и само ако това е в очевиден обществен интерес.*

в) Медията, като отразява проблем с несъмнен обществен интерес, популяризира едно активно социално поведение, което е **компенсаторно спрямо неефективното противодействие** на педофилските мрежи от страна на държавата. Но противодействието на педофилията не е на всяка цена. В конкретния случай гражданите използват т.нар. в предаването **провокации**. Организацията и провеждането на тези т.нар. провокации за разобличаване на евентуални престъпници е свързано с риск за извършителите, особено когато това е самостоятелна гражданска акция, поради което популяризирането на такива практики чрез медиите по начало не е оправдано – освен когато медията не се разграничава от такъв подход. В случая разграничаване има по линия на задаваните въпроси към „ловците“ (*Не знаете ли, че се поставяте в риск?*) Все пак Комисията не е убедена, че гражданите, особено непълнолетни, могат във всички случаи правилно да преценят баланса между риска за тях самите и обществения интерес.

г) Дори в конкретния случай медията да не е допринесла за намеса в личния живот на „разобличените“, акциите на ловците често довеждат до **качване на клипове в социалните мрежи и т.нар. public shaming** за лица, за които нямаме установено **неправомерно поведение**. Такава практика не бива да се толерира.

д) КЖЕ препоръчва при медийни публикации и предавания по такива въпроси, които съдържат по-висока степен на сложност и се засяга проблематика на плоскостта на правата на човека, а в случая и защита на децата, **предаванията да включват при възможност по-широко експертно участие и отразените събития да бъдат поставени в контекст.**

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. № 09-009/2022 срещу *Нова телевизия* по повод епизод *Ловци на педофили на Ничия земя* за **неоснователна** по отношение на стандартите за точност, неприкосновеност на личния живот, защита на децата и презумпция за невинност в Етичния кодекс на българските медии.

КЖЕ препоръчва на *Нова телевизия* да даде гласност на позицията на Националната мрежа за децата самостоятелно или в рамките на обсъждане в по-широк експертен формат.

КЖЕ приветства усилията на Националната мрежа за децата да се търси комплексен подход и обединяване на усилията на държава, граждани и медии за защита на физическото и психическото развитие на децата.

В отговор на призива да се транспонира правото на ЕС и да се актуализира Закона за радиото и телевизията КЖЕ би искала да уведоми жалбоподателя, че България вече е транспонирала Директива (ЕС) 2018/1808 и националната транспозиция като изменение на Закона за радиото и телевизията е влязла в сила през декември 2020 г. Същото изменение на ЗРТ разшири защитата и по отношение на услугите на платформите и предвиди създаване на специален Кодекс на мястото на Критериите, които досега прилага Съветът за електронни медии:

„Чл.17а (3) Съветът за електронни медии съвместно с доставчиците на медийни услуги, включително БНТ и БНР, изработват Кодекс за поведение, съдържащ мерки за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

(4) Мерките по ал. 3 могат да включват избор на време на излъчване, средства за проверка на възрастта, кодиране и/или други подходящи технически мерки за информирание и защита на аудиторията. Те следва да са пропорционални на потенциалната вреда от предаването. Най-вредното съдържание, като например неоправдано насилие и порнография, е предмет на най-строги мерки.

(5) Кодексът по ал. 3 се приема от Съвета за електронни медии и е задължителен за всички доставчици на медийни услуги. Съветът за електронни медии публикува правилата на своята интернет страница и следи за спазването им.“

Накрая, въпросното изменение изрично предвиди *съвместно регулиране* при защитата на децата, т.е. изрично предостави роля на органите за прилагане на етичните кодекси:

„Чл.17а (11) Съветът за електронни медии насърчава доставчиците на медийни услуги да обменят най-добри практики относно кодексите за поведение в областта на съвместното регулиране за защита на децата.“

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на Фондация „НСЖЕ“:

Ева Петрова